

בס"ד
פר' מטות - מסעי
גיליון ש"ו
שנה ז'
מנחם אב תשפ"ה

בדרכו אמונה

במשנת מרן רשכבה"ג הדרך אמונה זללה"ה

קב ונקי: יאריציט הי"ד לרשכבה"ג מרנא פוסק הדור הגר"ש אלישיב זצוק"ל – דברים מרבותינו

שהביא יבדלחט"א חתדב"נ רבינו מרן פוה"ד הגר"י זילברשטיין שליט"א בשם, ופלפל והרחיב בביאור הדברים בספרו קב ונקי ויש להוסיף על כך את דברי הנתיבות (סימן קפ סק"ד) שכתב וז"ל: ומוכח מדין זה דאף דבמעות פקדון כשהם מותרים מותר להשתמש בהם, מ"מ בשליח אסור, אם לא שמייחד מעות אחרים, וכמשי"כ הסמ"ע (ס"ק יב) וכן הוא בב"י (סימן קסט) דאפילו בשליח לפרוע חוב אסור להשתמש בהן.

...

המחלל מע"ש של אתרוג יחלל לפי שווי למצוה, או לפי שווי למאכל נסתפק גיסי הגר"ח קנייבסקי (שליט"א) הפודה מעשר שני לפי שווי, כשמפריש מאתרוגים הכשרים לדי' מינים, וגם טובים לאכילה, האם יחלל את המעשר שני לפי שווי המצוה דהיינו כמה שמשלמים על אתרוג המהודר לפני חג הסוכות, או לפי שווי הפרי לאכילה?

תשובה. מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל הביא קצת ראיה לשאלה זו מהמבואר במסכת סוכה דף לט ע"א, 'אין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ יותר ממזון ג' סעודות'.

וכתבו תוס' (ד"ה יותר) וז"ל: "משמע דיש באתרוג יותר ממזון ג' סעודות, והא דתנן במעילה (פ"ו), נתן לו ב' פרוטות ואמר לו לך והבא לי אתרוג באחת, ובאחת רמון [משמע דאתרוג אפשר לקנות בפרוטה אחת]. התם באתרוג פסול, דלא בעי ליה אלא לאכילה, אבל הכא כשר והדר לברכה, דמיו יקרים", עכ"ל.

לכאורה מבואר בתוס', דדמי השביעית תופסים באתרוג לא רק את השווי בתור מאכל, כי אם גם בשווי למצוה. ואולי כך גם בנוגע למעשר שני, וצ"ע דאולי אפשר לחלק ביניהם.

...

עזב שידוך והכלה אינה מוחלת מה צריך לעשות כדי שתמחול

בחור שנשדד עם בחורה, למחרת השידוכין, הבחין שאביה אדם קשה מאד, וראה גם שהכלה נמשכת בדעותיה מאד אחריו, החליט מיד שלא ימצא שפה משותפת עמם, ומשום כך החליט לבטל את השידוך. בחורה זו כבר עזבה שידוך אחד מאותה סיבה שהחתן הרגיש שלא יוכל לחיות עם אביה שהוא אדם קשה.

הבחור קיבל הצעת שידוכין עם בחורה אחרת, ולפני גמר הדבר ניסה הבחור לבקש ממנה מחילה, ולא עלתה בידו מכיון שהיא נפגעה מאד, כי הרי עזובה פעמיים. הבחור נפשו בשאלתו, מה עליו לעשות כדי שלא יהיה עליו את קפידת הכלה, ויוכל להקים בית נאמן בישראל?

תשובה. גיסי הגר"ח קנייבסקי (שליט"א) השיב: שהם חייבים לשלם את הבושת, ולכן יעריכו ב"ד כמה הם דמי בושת של הכלה העזובה פעמיים, וזאת יציע לה ויותר מזאת אין עליו חיוב.

ומו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל השיב: ודאי דיש לשלם את הקנס מדין בושת. אך עלינו לחשוש מהנזק העלול ח"ו לצאת לחתן מאי המחילה של הנפגעת, ובזה עדיין לא יצא ידי חובה בתשלום הקנס, ויעשה הבחור כל ההשתדלות שבעולם כדי שתתפייס.

...

סוחר שקיות שהכניס שמונים וחמשה שקיות, במקום מאה, איך ישיב את הגזילה

מעשה בסוחר המשווק שקיות ניילון בחו"ל. אחד מבני משפחתו יעץ לו שבמקום להכניס מאה שקיות כמודפס בעטיפה, יכניס תשעים וחמש, והסביר לו שהלקוחות בארה"ב אינם נוהגים לספור. אט אט הפחית את כמות השקיות עד שהגיע לשמונים וחמש. עתה התעורר הסוחר בתשובה על גזל העכו"ם, ושואל להורותו דרך תשובה?

תשובה. גיסי הגר"ח קנייבסקי (שליט"א), אמר **כיון שיתכן שיש בין הקונים גם יהודים, ולכן העצה היא שמעתה במקום להכניס מאה שקיות, יכניס מאה וחמש עשרה.**

חולה היכול לבא לביהכ"ס לתפילה בציבור או לשיעור גמרא

חולה מסוכן הסובל יסורים קשים והוא יכול לבא למשך שעה לבית הכנסת (מיד לאחר שהוא מקבל מורפיום, אמנם הוא חלש, אבל אינו סובל כל כך) והוא מסתפק מתי לבא, האם לתפילה, או להקדים לשיעור דף היומי, המחיה אותו ונותן לו כח לכל היום לעבודת הבורא, במה יבחר?

תשובה: שאלה כזו שמענו שהרה"צ ר' מיכל גוטפרב זצ"ל שלח לשאול לפני מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל **והוא התיר בדוחק גדול כי אמר שקשה להתיר באופן קבוע להעדר מתפילה בציבור.**

גיסי הגר"ח קנייבסקי (שליט"א) הוסיף לי (להסביר דברי מו"ח זצוק"ל) עפ"י הירושלמי ברכות פ"ב שכתב שם שר' אלעזר ביקר אצל ר"ש בר אבא, שאלו ר' שמעון אני תשוש וקורא קריאת שמע ומתנמנם באמצע, האם יוצא אני ידי חובתי? השיב לו: כן.

שאל ר' ירמיה את ר' זעירא האם הורה לו כך בגלל שידע שר' שמעון מדקדק במצוות וידע שאעפ"י שאמר לו שיצא, בכל זאת יחזור לראש, יעו"ש (בפירוש חרדים), גם אצל ר' מיכל גוטפרב זצ"ל ידוע שיתאמץ גם להתפלל בציבור עד כמה שיכול ולכן אפשר היה לומר לו שילמד. כי גם ישתדל להתפלל.

...

הרופאים קבעו שגזע המוח נפגע ללא תקנה, האם יש להתפלל עליו ברפאנו

מעשה באדם שעבר ארוע מוחי קשה. הרופאים קבעו שהמוח והגזע נפגעו ללא תקנה והפך להיות 'צמח'. שאלתי את מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל אם מותר להתפלל עליו ב"רפאנו"?

תשובה. השיב מו"ח זצוק"ל: גם אם הדבר בגדר נס, בכל זאת התפילה ברפאנו יכולה להקל על מצב החולה, ומותר להתפלל עבורו למטרה זו. אבל אסור לבקש דבר שהוא נגד הטבע.

וגיסי הגר"ח קנייבסקי (שליט"א) סיפר, שמצינו לפעמים שאדם המכונה 'צמח' התעורר מחוליו, ושמע מינה דאין זה בגדר נס, אלא ישנה תרופה שאין אנו מכירים אותה.

...

ועד בית שקיבל כסף עבור כיסוי החוב בבנק, האם מותר להם בינתיים להשתמש בכסף

דיירים שהיו חייבים כסף לועד בית מזה תקופה ארוכה, ונוצר לועד הבית חוב בבנק, והנה לאחר תקופה, שלמו את הכסף ובקשו מועד הבית להכניס את הכסף לבנק, האם מותר לועד הבית בינתיים להשתמש בכסף?

תשובה. כעין שאלה זו שאל גיסי הגר"ח קנייבסקי (שליט"א) את מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל. ומו"ח זצוק"ל השיב שכתב הב"י (יו"ד סימן קסט) וכל שאינו מקבל עליו אחריות יותר מדינו, אין לו רשות להוציאם דאינו אלא שומר, ואפילו הוא שולחני והם מותרים, אין לו רשות להוציאם, כיון שלא מסרם כדי שישוה בידו שום זמן, אלא כדי שימסרם מיד ללוה, וכן בחזרתם שימסרם מיד למלוה.

תשובה. שמעתי מגיסי הגר"ח קניבסקי (שליט"א) שיטתו מגרש ב"ב השיך לאדם שנעלמו עקבותיו, וכבר עשרות בשנים שאינו נמצא כאן בא"י, ואי אפשר לגלות את מקומו.

פנה ראש ישיבה למו"ח מרן הגר"י אלשיב זצוק"ל בשאלה אם רשאי לבקש מעיריית בני ברק שירשוהו לבנות על המגרש הזה ישיבה, בתנאי שאם יתגלה פעם מי הבעלים ישיבו לו אותו.

והשיב מו"ח זצוק"ל דמאחר ולעיריית בני ברק חייבים לשלם מיסים, כי צריכים לשלם עבור השרותים שהם מעניקים, אם כן רשאית עיריית בני ברק לגבות את המסים המגיעים להם מן המגרש ולהתיר לבנות על אותו חלק שמגיע להם תשלומי מיסים, עד שיגיע הבעלים.

לרגל היארצייט נביא תשובת רבינו בכת"י לשואל: נפלאותי מאד שפונה אלי בזמן שיש לו בירושלים את האו"ת שליט"א ועצתו כאשר ישאל איש בדבר האלוקים ובזה אל תזע.

[ובאמת עשה כן, וסופו של דבר היה, שאחד הלכותות בדק את כמות השקיות ומצא יותר מהרשום, ונדהם מן היושר, ודיווח על כך לכל סביבתו, וקידש שם שמים, וגם בית החרושת שלו הוצף בבקשה כדי לקנות את סחורתו].

ואמר לי מו"ח מרן הגר"י אלשיב זצוק"ל שולא שהיו ביניהם יהודים, יש לחוש לאיסור 'לא תחנם', כיון שאין השבה לנכרי כמבואר בנתיבות (סימן שמח סק"א), ונמצא שמעניק לכל עכו"ם מתנה של חמש עשרה שקיות, וטוב יותר שיעשה בהם צרכי ציבור כגון ספסלים לבית הכנסת וכדומה. [ע"ע שם בח"א בעמ' תקצ"ב שהרחיב בזה עוד מרן שליט"א]

מגרש שאין ידוע מי הם הבעלים, האם מותר לבנות עליה ישיבה
מגרש שאין ידוע מי הם הבעלים, האם מותר לבנות עליה ישיבה, ולכתוב על פנקס, שהמגרש שייך לאדם מסוים, וכשיבא לדרשו, יתנו לו את שויו?

מתוך הספר לשיח באמרתך בכת"י: דברים מרבותינו הגר"ש אלישיב וחתנו הדרך אמונה

מכתבי הגאון רבי אברהם מאיר הכהן קפלן שליט"א מרבי המכון דרך אמונה

בסוגות חמיו מרן הגר"ש בחג השבועות דעת רבינו כי סגי בהרהור
שאלה: אומרים בשם מרן הגר"ש זצ"ל שבזמן קריאת התורה של שבועות הוא סגולה לרפואה. רציתי לדעת מתי בדיוק הזמן להזכיר את שמות החולים.

תשובה: **די בהרהור**. (י"ט סיון תשע"ד) (א.ה. ולפי"ז א"צ את המי שברך אח"כ)

רבינו ביאר מה היה סיפור יציאת מצרים במצרים גופיה לפ"ד חמיו
שאלה: הנה ידועין דברי מרן הגר"ש שליט"א שכתב במכתבו למחותנו אביו מרן הקה"י זצ"ל דבמצרים גם הנשים התחייבו בכל מצוות ליל פסח, ונתחייבו גם במצות סיפור יצי"מ, ולי קשה כבר זמן רב איך שייך שיספרו על יצי"מ במצרים כאשר עדיין לא היתה יצי"מ כלל.

תשובה: **על הנסים שקרו שיהא מוכרח להוציא.**

בביאור דברי חמיו בענין דברי החזו"א שאין לישון יחידי בשום אופן
שאלה: בשבוע שעבר הייתי בשיעור של חמיו שליט"א והוא דיבר ע"ז שאסור לישון יחידי בבית, ואמר בשם החזו"א שלא עוזר שום עצה, האם כך ההלכה וכך נוהגים שלא לישון בכלל יחידי.

תשובה: נכון, הוא לא התיר אפילו עם נר. (בע"פ)

שאלה: ומה הדין ביום.

תשובה: ביום היו מקילים. (בע"פ)

שאלה: ומה הדין בסוכה.

תשובה: **בסוכה מותר שומר מצוה לא ידע דבר רע.** (בע"פ) (ב' מנ"א תש"ע).

רבינו הורה דלא כחמיו רק במקום שמרן החזו"א הורה אחרת
שאלה: בחורים בישיבה קטנה האוכלים ג' סעודות ביום בישיבה וגם יש להם מקום לישון בצהריים, אבל בלילה הם ישנים בביתם, האם צריכים להדליק נ"ח בישיבה או בבית.

תשובה: **בישיבה עם ברכה ובביתם נכון שישתתפו או ידליקו בלי ברכה.** (טבת תשע"ב)

שאלה: ואנוכי לא הבנתי מה הפי' שישתתפו בביתם, והלא להשתתף הוא דין באכסנאי ובן הישן בבית אביו אינו מוגדר לאכסנאי ושוב מה שייך בזה להשתתף.

תשובה: **כיון שאוכל בישיבה היא כאכסנאי.** (ניסן תשע"ב)

שאלה: הנה זיכני השי"ת ושאלתי דבר זה את פי חמיו מרן הגר"ש אלשיב שליט"א, והשיב לי שבדאי שצריכים להדליק בבית – במקום שישנים, והוסיף שראוי שיאכלו גם בבית, וא"כ רציתי לדעת איך לנהוג למעשה.

תשובה: **אני השבתי מה שמרן החזו"א זצ"ל השיב.** (שבט תשע"ב)

רבינו זצוק"ל בענוותנותו לא רצה להראות מיד את ידיעתו בקבלה

שאלה: יש ענין לאגוד את הלולב עם הארבע מינים בסוכה.

תשובה: **לא.** (בע"פ)

שאלה: אני ראיתי אצל הרב אלישיב שהוא היה יושב בסוכה ואוגד.

תשובה: **עפ"י קבלה יש ענין.** (בע"פ)

שאלה: אבל להלכה לא.

תשובה: **לא.** (בע"פ).

רבינו זצוק"ל שלח לשאול את חמיו מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל בענין שמו"ת ואח"כ השלים את דבריו

שאלה: מה הדין אם אחד עומד בשב"ק סמוך למנחה קטנה ועדיין לא סיים שמו"ת, ואם יתפלל מנחה בציבור לא יספיק לסיים שמו"ת עד השקיעה, מה עליו לעשות, האם לסיים שמו"ת ולהתפלל מנחה ביחידות, או להתפלל בציבור ולהפסיד את שמו"ת קודם השקיעה.

תשובה: **תפנה למו"ח שליט"א.** (ל' חשון תשע"א)

שאלה: שאלתי את מרן הגר"ש אלשיב זצוק"ל, והשיב לי שיכול לקרוא שמו"ת גם לאחר שקיעה, ורציתי לדעת האם זה נכון גם באופן שהוא עומד ביום שלישי בשבת שזה היום האחרון של קריאת שמו"ת של הפרשה הקודמת, כרבע שעה קודם השקיעה ועדיין לא התפלל מנחה וגם לא סיים קריאת שמו"ת, האם גם בכה"ג יקרא שמו"ת לאחר השקיעה, ד"ל שבכך מפסיד את הזמן האחרון של עיקר דין קריאת שמו"ת של הפרשה הקודמת.

תשובה: **יכול.** (כ"ח אב תשע"ג).

קרעו שערי שמיים בתפילה ובתחנונים לרפואת הגאון הגדול רבי יעקב בן גאלדיס כותן שליט"א ר"י אהבת שלום

יו"ל ע"י מכון "דרך אמונה" בקול ובכתב – קו דרך אמונה: 0799-211-666 לקבלת הגיליון במייל: a0799211666@gmail.com

הגיליון מובא מידי שבוע במסגרת חוברת אוצר הפרשה, גליונות מרבותינו זצוק"ל ושליט"א ניתן לקבל במייל – a169258235@gmail.com

נא טלו שותפות בזיכוי הרבים - לתרומות והנצחות לזכות ולע"נ ניתן לפנות למייל אוצר הפרשה, וכן במספר - 055-760-0055